

Skognæringa i Indre Namdal

Prosjektbeskrivelse

Skognæringa i Indre Namdal

Prosjektet økt skogbruksaktivitet i Indre Namdal

Prosjekteier Indre Namdal Regionråd

1 Innledning

Skognæringa i Indre Namdalsregionen er stor. Gjennomsnittlig avvirkning av bartre har de siste 10 årene vært på 150.000 m³, dette utgjør drøyt 30 % av den totale avvirkninga i Nord-Trøndelag. Regionen har også ca. 30 % av fylkets produktive skogareal. Skogbruket i regionen har slik sett stor betydning for virkesforsyningen til skogindustrien i midt-Norge, både på kort og lang sikt, og står for en vesentlig del av den samlede skogbruksaktiviteten i midt-Norge. Avvirkingen utgjør en førstehåndsverdi på ca. 50 mill. kroner, som igjen genererer en samlet verdiskaping på ca. 600 mill. kr.

De senere årene har utviklingen gått raskt i retning av økt bruk av tre, produktutvikling på bruk av tre til ulike formål og bioenergiproduksjon. Samtidig har det blitt en global oppmerksomhet på klima og i den sammenheng vil CO₂-nøytral energi være viktig og kanskje i enda sterkere grad binding av CO₂ gjennom produksjon av biologisk materiale. Skogens betydning i klimasammenheng er akseptert. Denne situasjonen utgjør en mulighet for skognæringa i Indre Namdal. Bransjen er imidlertid lite samlet og det er lite formalisert kontakt og samarbeid mellom mange av aktørene i regionen.

Ulike rapporter har synliggjort potensialet for å øke hogsten i Norge. Rapport fra Skog og Landskap, rapp. 03/06, ”Skogressursene i Norge. Muligheter og aktuelle strategier for økt avvirkning” viser at det nasjonalt er rom for betydelig økt avvirkning uten at det påvirker de langsiktige avvirkningsmulighetene. Dette forutsetter bl.a. økt vegbygging i enkelte områder, økt avvirkning på lavere boniteter og vanskelig terreng, samt større fokus på mindre eiendommer.

Melding om Kystskogbruket, jan. 2008, setter fokus på skogbruket i vårt område hvor rammevilkår og tradisjoner er forskjellige fra det etablerte innlandsskogbruket. Fylkestinget i Nord-Trøndelag har sluttet seg til meldinga og ønsker å ta en oppmannsrolle i oppfølginga.

Gjennom kystskogmeldinga og forumet Skognæringa i Trøndelag arbeides det med å synliggjøre mulighetene og å bedre virkemidlene for å øke verdiskapinga i vår region. Potensialet for å øke aktiviteten er til stede, men det krever at de ulike virkemidler målrettes i større grad enn i dag. Dette fordrer også at lokale aktører i skogbruket samhandler til en felles innsats for å løfte aktiviteten på ønskede områder.

En ser klart behovet for at aktørene i skogbruket og skogindustrien arbeider sammen med kommunepolitikerne på lokalt nivå med politiske spørsmål og for å øke verdiskapingen i verdikjedene i skognæringa. Tenkningen knytta til forumet Skognæringa i Trøndelag ønskes videreført i kommunene, samtidig med at det sikres et godt samarbeid og koordinering med de øvrige satsingene.

Som en oppfølging av dette er det tatt et initiativ for å etablere skognettverket **Skognæringa i Indre Namdal** som et samarbeid mellom Snåsa, Grong, Høylandet, Namsskogan, Røyrvik og Lierne kommuner. Det var ordførerne i regionen som tok initiativ til etablering av

samarbeidet gjennom vedtak i Indre Namdal regionråd i oktober 2009. Regionrådet oppnevnte en arbeidsgruppe for nettverket, bestående av Erik Seem (Indre Namdal regionråd), Erik Belbo (styremedlem Allskog), Andreas Aavatsmark (næringsaktør), Kjersti Kinderås, (Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, landbruksavdelingen). Gunnar Eliassen, Grong kommune, er sekretær for arbeidsgruppen.

Arbeidsgruppas mandat var å

- utarbeide et prosjektutkast for etableringen av Skognettverk i Indre Namdal
- synliggjøre aktuelle satsingsområder innenfor skogbruk og trebrukende virksomhet

2 Målsetting for prosjektet

Hovedmål

Øke aktiviteten og verdiskapingen i skognæringa, og derved også øke skognæringas betydning for klima og miljø

Delmål

- 1 Iverksette tiltak i skognæringa i Indre Namdal slik at den på en offensiv måte vil kunne møte framtidens utfordringer på klima-, markeds- og råstoffsidene.
- 2 Arbeide aktivt for at rammevilkårene for skognæringa bedres og målrettes i forhold til regionens utfordringer.
- 3 Bygge opp samarbeidsstrukturer, mellom næringa og kommunene og innad i næringa, som vil bestå og vil kunne utvikles etter at prosjektet er ferdig.

3 Prosjektet

Arbeidet i prosjektet deles i to, hvorav en del går på den utøvende skognæringa i regionen, og en del på det skogpolitiske arbeidet hvor regionrådet og kommunestyrene blir hovedaktører. Mellom disse to delene er det en nødvendig forutsetning at det er tett og løpende samarbeid, for gjensidig utveksling av aktuelle saker og innspill, og håndtering av disse på deres respektive arenaer.

Skognæringa involverer mange aktører. Kommunene vil få en sentral rolle i prosjektet, både som skogbruksmyndighet, veileder for skogeierne, som koordinator mellom aktørene i skognæringa, og som en link mellom skognæringa og den politiske del av prosjektet. Øvrige aktører i skognæringa deltar fra sine respektive ståsteder.

Prosjektet bør ha en varighet som sikrer at det kan bli selvgående når prosjektperioden er over. Da skognæringa er en stor næring med langsiktige mål og berører mange enkeltbedrifter og organisasjoner, vil dette kreve modning og utvikling. Det er derfor nødvendig å se for seg en prosjektperiode på 3 år.

Det vil også være nødvendig å se dette arbeidet i sammenheng med arbeidet som løpende skjer i regi av Skognæringa i Trøndelag og i Prosjekt Kystskogbruket.

Prosjekt Skognæringa i Indre Namdal har som målsetting å få en form som gir raske og konkrete resultater.

Skognæringa i Indre Namdal

Denne delen omfatter alle skogaktørene i Indre Namdal, og omfatter det utøvede skogbruket. Det vil først være aktuelt å etablere et fagforum/referansegruppe for identifikasjon og prioritering av felles utfordringer. Det vil derfor være nødvendig med en enklere prosess som kan lede fram til prioriterte satsingsområder. Det vil være mange problemstillinger å ta tak i, både på råstoffsidan, skjøtselssidan og markedssidan. Dette vil kunne lede ut i delprosjekter eller satsingsområder som må organiseres særskilt, jfr. pkt. 4.

Skogpolitisk arbeid i regionrådet og kommunene

Regionrådet er et egnet samarbeidsorgan for å ta opp/motta signal til/fra regionalt/nasjonalt politisk nivå. Både klima- og energipolitikken er høyaktuelle politiske tema. Det gir dermed direkte overslag til kommunene som lokal forvalter av skogpolitikken. For regionrådet vil det derfor være viktig å holde seg godt oppdatert på aktuell temaområdet bl.a. ved å delta direkte i skognæringsdelen av prosjektet. Videre å koordinere politikken i kommunene, initiere temadebatter i egne kommunestyre slik at representantene er næringsfaglig godt oppdatert og videre løfte skogpolitiske problemstillinger i de politiske systemer.

Det vil også være naturlig at regionrådet løpende vurderer samarbeid og involvering mot de øvrige regionråd i Namdalen.

Eksempel på tiltak: (regionrådet)

- ◆ Behandle prosjektplanen og bistå med finansiering
- ◆ Temamøter i kommunestyrene/regionrådet
- ◆ Delta i prosjektarrangement
- ◆ Gi uttalelser til nasjonal skogpolitikk
- ◆ Behandle rapporter fra prosjektet
- ◆ Rapporter mot KS m.m.
- ◆ Samarbeid og involvering mot de øvrige regionråd i Namdalen
- ◆ Skog og trebruk innarbeides i kommunenes klima- og energiplaner
- ◆ Økt trebruk og bruk av bioenergi i kommunene

4 Aktuelle satsingsområder

Indre Namdal har flere forstlige særtrekk og utfordringer.

Regionen er geografisk stor, og preges av store avstander med skogarealene spredt over hele regionen. Det har i århundrer vært drevet et aktivt skogbruk i hele regionen, med den til en hver tids aktuelle driftsmåte. Det har vært et særlig høyt aktivitetsnivå i regionenes skoger de siste 40-50 år, både når det gjelder avvirkning, skogkultur og bygging av skogsveier. En stor andel firmaskog, ca 40 %, har stått for mye av denne aktiviteten, men det har vært tilsvarende høy aktivitet også i svært mange av gårdsskogene. Aktiviteten har for det meste foregått på de beste og lettest tilgjengelige arealene. Som følge av dette står en uforholdsviss stor andel av gjenstående gammelskog på lavere boniteter, med lavere bestokning, langt fra vei, til dels også i bratt og vanskelig terreng. Store arealer produktiv skog er vernskog. Med innføringen av INON følger nye utfordringer knyttet til avvirkning i fjellnær skog. I regionen utgjør skogvern og annen båndlegging av skog grovt regnet ca 100.000 daa, eller ca 5,5 % av det produktive skogarealet. Dette er som regel gammel skog på høy bonitet.

Samlet sett medfører disse forhold at det vil være store utfordringer knyttet til å opprettholde avvirkningen i regionen. Det må påregnes noen 10-års ventetid før kulturskogen kan utnyttes i

særlig omfang. I mellomtiden vil skjøtsel av den store andelen av yngre kulturskog bli en hovedutfordring. Vedlikehold av skogsbilveinettet vil også kreve stor oppmerksomhet.

Av dette utledes følgende aktuelle satsingsområder:

- ◆ Øke samhandlingen i verdikjedene
- ◆ Opprettholde avvirkingen
- ◆ Følge opp arbeidet med hovedplan for skogveier
- ◆ Etablering og skjøtsel av framtidsskogen
- ◆ Kommunisere og informere /bevisstgjøre beslutningstakerne (skogeierne)
- ◆ Bedre veivedlikeholdet
- ◆ Øke satsinga på bioenergi
- ◆ Synliggjøre skogbruksnæringa
- ◆ Bredt fokus på skog- og trebruk som klimatiltak
- ◆ Større lokal verdiskaping

Endelig definering av satsingsområder vil bli en del av hovedprosjektet.

Kommentarer til aktuelle satsingsområder:

Øke samhandlingen i verdikjedene

Gjennom arbeidet med dette prosjektet er det etablert et fagforum med sentrale skognæringsaktører i Indre Namdal og sentrale politikere i kommunene. Prosjektet skal i tillegg etablere ei prosjektgruppe for å involvere aktuelle aktører i verdikjedene i satsinga, jfr. pkt. om organisering.

Prosjektet vil få diskutert, identifisert og prioritert innholdet i regionenes utfordringer mer inngående. Dette vil kunne lede ut i flere delprosjekter eller tiltak som må organiseres særskilt. Skognæringsaktører tar del i aktuelle satsingsområder med utgangspunkt i sine respektive ståsteder.

Opprettholde avvirkingen

Potensialet for avvirking i distriktet vil være anslagsvis på 200 000 m³ om 20-40 år. Avvirkingen i IN-regionen ligger i dag på ca. 150 000 m³, og et mål for prosjektet er å opprettholde dette kvantum inntil kulturskogen gir grunnlag for økning. Som følge av et gjennom tidene aktivt skogbruk står en vesentlig del av resterende gammelskog på lavere boniteter, langt fra vei og i bratt eller vanskelig terreng. Næringa må derfor takle utfordringer til utnyttelse av denne skogen, både av teknisk, økonomisk og forvaltningsmessig art.

Etablering og skjøtsel av framtidsskogen

Framtidig kvalitetsskog må sikres når skog avvirket. Skogkulturaktiviteten har gått betydelig ned de seinere årene, og det registreres etterslep som ikke er forsvarlig. Løpende foryngelses- og ungskogpleieaktivitet er for lav, og må økes vesentlig for å oppnå ønsket kvalitet på framtidsskogen. **Dette er trolig den største utfordringen skogbruket i regionen har i årene som kommer.** Det må arbeides målrettet med tiltak for å snu denne trenden.

Finansiering, tilgang på arbeidskraft, informasjon/veiledning, og kompetanseheving/bevisstgjøring av skogeierens forvalterrolle er aktuelle stikkord her.

Kommunisere og informere beslutningstakerne (skogeieren)

Heve skogbrukskompetansen hos beslutningstakerne

Forskningsprosjektet "Den nye skogeieren" viser at skogeieren har ulike utgangspunkt for det å eie og drive skog. Generelt synes skogeieren i økende grad å distansere seg fra en aktiv forvaltning av eiendommen i tradisjonelt skogbruksmessig forstand. Dette går ofte ut over skjøtsel og vedlikehold av framtidsskogen, i form av mangler ved foryngelse, ungskogpleie og veivedlikehold. Dette gir utfordringer knyttet til kommunikasjon, bevisstgjøring og kompetanseheving for "den nye skogeieren" som prosjektet vil ta tak i.

Øke satsinga på bioenergi

Bioenergi omfatter flere forskjellige produkter. Tradisjonell vedfyring er fortsatt størst, men pellets og flis øker jevnt. Det forventes en kraftig økning som forutsettes å komme på bioenergi innen 2020. Regjeringa setter som mål å øke bioenergibruken med 14 TWh innen 2020. Dette vil kreve minst 7 mill. kubikkmeter virke. Kystskogbrukets ressurser blir sentrale i disse målsettingene.

Det er i dag utfordringer knyttet til å få lønnsomhet i bioenergiproduksjon (unntatt ved). Energivirket vil i hovedsak måtte komme som biprodukt fra ordinær skogsdrift. Rene bioenergihogster vil lønnsomhetsmessig være mindre aktuelt i dag. Selv med innføring av betydelig tilskudd for rydding i kulturlandskapet vil ikke kratt fra gjengroingsområder komme til å utgjøre noen stor del av kvantumet. *Prosjektet ønsker å kartlegge og organisere verdikjeden for bioenergi.* Dette vil skje i nært samarbeid med bioenergi prosjektet i Nord-Trøndelag.

Øke aktiviteten på skogsvegbygging, og bedre veivedlikeholdet.

For å legge til rette for avvirking er det nødvendig å bygge flere skogsveger, både i nye områder og etter hvert ved fortetting av veinettet i kulturskog. Det må også arbeides aktivt for å utnytte skogen i bratt og vanskelig terreng, og fra arealer langt fra vei. I kommunene pågår arbeid med utarbeidelse av hovedplaner for skogsvegbygging. Planene skal inneholde en kartdel og en tekstdel og gi en oversikt over eksisterende veger, samt synliggjøre behovet for veger i neste femårs periode. Dette vil bli et godt verktøy for alle aktører i skognæringa i forhold til mange av utfordringene næringa står overfor. Vedlikehold av eksisterende skogsbilveier er ofte forsømt; dette er også et tema som prosjektet bør ta tak i.

Synliggjøre skogbruksnæringa, også med et bredt fokus på skog- og trebruk som klimatiltak

Skognæringa har ikke tradisjon for å slå seg på brystet. Som den viktige næringa skogbruket er for regionen og for landet må en samlet skognæring stå fram og heve sin status i både egne og befolkningens øyne. Ved et bevisst og offensivt forhold til synliggjøring av skogbrukets betydning kan en bidra til å heve næringas status, og med dette også bidra til å nå målsettinger om økt avvirking og verdiskaping på kort og lang sikt. Klima- og energiaspektet blir i denne sammenheng et viktig element. Skogbruk og trebruk som klimatiltak er en ny faktor som kan og bør utnyttes til skognæringas fordel. Dette blir en relativt ny øvelse for alle parter, både i forhold til det utøvende skogbruk og på politisk plan. Satsinger under denne fane må

konkretiseres i det videre arbeid. Eksempler på tiltak kan være økt trebruk i kommunenes bygningsmasse, og å innlemme skogbruk i kommunens klimaplaner.

Større lokal verdiskaping

Skogbruket i Indre Namdal er i dag i hovedsak råstoffleverandør til industri utenfor regionen Indre Namdal. Lokal videreforedling foregår ved flere mindre sagbruk, produksjon av ved, og hytteproduksjon. Det bør være et potensial for økt trebruk og trebasert foredling i regionen.

5 Organisering

Prosjektet organiseres med en **styringsgruppe** på 9 personer.

Indre Namdal regionråd:	3
Allskog BA	1
Skogbrukssjefer:	1
Industrien v/Moelven V S	1
v/Inspirasjonstre	1
Større skogeiere	1
Namdal skogselskap	1
Observatør fra Fylkesmannen/ Skognæringa Trøndelag	1

Arbeidet ledes av en prosjektleder.

Alle funksjonærer i skogbruket, dvs. skogbrukssjefer, skogbruksledere, personell i SB Skog og Namdal skogselskap bistår prosjektet fra eget ståsted. Kommunene vil få en sentral rolle både som myndighet og som veileder for skogeierne. Det vil bli etablert en egen ”skogbrukssjefgruppe”.

Det etableres ei **referansegruppe** med aktuelle aktører og i første rekke:

- Moelven Van Severen
- Inntre
- Inspirasjonstre
- 6 skogeierlag
- Allskog BA
- NORSKOG
- SB-skog
- Skogplanter Midt-Norge
- Namdal Skogselskap
- Fellesforbundet
- Jenter i Skogbruket
- Kommunene v/skogbruksansvarlig/næringsansvarlig
- Bionæringa

Nord-Trøndelag Fylkeskommune
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Landbruksavdelingen
MEF
Småbedriftene i IN

-

Referansegruppen skal møtes til en oppstartssamling, midtveissamling og avslutningskonferanse. Tema på disse møtene vil være status, arbeidet videre og erfaringsutveksling. Mot slutten av prosjektperioden er det særlig viktig at det vurderes og finnes løsninger for hvordan prosjektets arbeid skal videreføres.

Prosjektet bør ha en varighet som sikrer at det kan bli selvgående når prosjektperioden er over. I og med at dette er ei stor næring med meget langsiktige mål og som vil kunne berøre mange enkeltbedrifter/organisasjoner, vil det kreve modning og utvikling som gjør det nødvendig å se for seg en prosjektperiode på 3 år.

En kan se for seg følgende tidsplan for prosjektet:

Tiltak	1 år	2 år	3 år
- Forberedende arbeid	x		
- Oppstartsmøte m/prosess	x		
- Kartlegging/utredning arbeidsområder	x		
- Delprosjekter	x	x	x
- Temamøter/konferanser	x	x	x
- Samarbeid andre regioner		x	x
- Rapportskrivning m/sluttkonferanse			X

6 Økonomi

Prosjektleder engasjeres i full stilling i 3 år.

Kostnader	1 år	2 år	3 år	Sum
Prosjektleder inkl. kontorhold og reise	700 000	700 000	700 000	2 100 000
Utredninger, tiltak og arrangementer; kurs, konferanser, møter, styringsgruppa, sluttrapport m.v.	75 000	75 000	75 000	225 000
Egeninnsats fra kommunene	350 000	350 000	350.000	1 050 000
Sum	1 125 000	1 125 000	1 125 000	3 375 000

7 Evaluering

Etter at prosjektet er avsluttet skal det gjennomføres et evalueringsmøte for å gjennomgå prosjektets resultater.